

Цитування:

Михальчук В. В. Національна образність у дитячій книжковій ілюстрації Костя Лавра. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2026. № 1. С. 190–194.

Mykhalchuk V. (2026). National Imagery in Children's Book Illustration by Kost Lavro. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 1, 190–194 [in Ukrainian].

Михальчук Вадим Володимирович,
кандидат мистецтвознавства, доцент,
професор кафедри
мистецтвознавчої експертизи
Національної академії керівних кадрів
культури і мистецтв,
народний художник України
<https://orcid.org/0000-0002-8560-1846>
mykhalchuk.art@gmail.com

НАЦІОНАЛЬНА ОБРАЗНІСТЬ У ДИТЯЧІЙ КНИЖКОВІЙ ІЛЮСТРАЦІЇ КОСТЯ ЛАВРА

Мета статті – виявити особливості інтерпретації мистецької традиції та формування національної образності у дитячій книжковій ілюстрації Костя Лавра. **Методологія дослідження** ґрунтується на комплексному поєднанні загальнонаукових і спеціальних мистецтвознавчих методів. Формально-стилістичний аналіз застосовано з метою виявлення особливостей композиції, колористики, орнаментальних мотивів та образної системи ілюстрацій; культурологічний підхід – для осмислення ілюстрації як форми репрезентації національної ідентичності. **Наукова новизна** дослідження полягає у комплексному аналізі творчості Костя Лавра як цілісного явища сучасної української дитячої книжкової ілюстрації крізь призму національної образності. **Висновки.** Національна образність у дитячій книжковій ілюстрації постає цілісною системою художніх засобів, через які репрезентується культурна пам'ять, історичний досвід і світогляд народу. Вона функціонує як узагальнений візуальний код, що поєднує символіку, орнаментику, традиційні типажі, колористику та композиційні принципи, формуючи впізнаваний образ національної культури. У сфері дитячої книги ця система набуває особливої значущості, оскільки саме через ілюстрацію відбувається первинне засвоєння образів Батьківщини та закладання основ культурної самоідентифікації. Творчість Костя Лавра демонструє органічне поєднання народної мистецької традиції з сучасною художньою мовою. Його ілюстрації спираються на декоративність, площинність, ритмічність композиції, активну орнаментальність і символічну колористику, що корелюють із принципами українського народного мистецтва. Національна образність у роботах Костя Лавра виконує не лише декоративну, а й структуроутворюючу та концептуальну функцію. Вона організує композицію, визначає характер персонажів і формує цілісний художній простір, у якому текст і зображення взаємодіють як єдина система. Водночас художник не відтворює традицію буквально, а трансформує її відповідно до естетичних і психологічних потреб сучасної дитини, зберігаючи етнокультурні маркери та надаючи образам динаміки, гумористичності й емоційної виразності.

Ключові слова: дитяча книжкова ілюстрація, національна образність, культурна пам'ять, українська традиція, Кость Лавро.

Mykhalchuk Vadym, People's Artist of Ukraine, PhD in Art History, Associate Professor, Professor at the Department of Art Expertise, National Academy of Culture and Arts Management

National Imagery in Children's Book Illustration by Kost Lavro

The purpose of the article is to identify the features of the interpretation of the artistic tradition and the formation of national imagery in children's book illustration by Kost Lavro. **The research methodology** is based on a complex combination of general scientific and special art historical methods. Formal-stylistic analysis was used to identify the features of composition, colour, ornamental motifs, and the figurative system of illustrations. The culturological approach is used to understand illustration as a form of representation of national identity. **The scientific novelty** of the study lies in the comprehensive analysis of Kost Lavro's work as a holistic phenomenon of modern Ukrainian children's book illustration through the prism of national imagery. **Conclusions.** National imagery in children's book illustration appears as a holistic system of artistic means through which the cultural memory, historical experience, and worldview of the people are represented. It functions as a generalised visual code that combines symbolism, ornamentation, traditional types, colour and compositional principles, forming a recognisable image of national culture. In the field of children's books, this system acquires special significance, since it is through illustration that the primary assimilation of images of the Motherland and the laying of the foundations of cultural self-identification occurs. Kost Lavro's work demonstrates an organic combination of folk artistic tradition with modern artistic language. His

illustrations are based on decorativeness, flatness, rhythmicity of composition, active ornamentation, and symbolic colour, which correlate with the principles of Ukrainian folk art. National imagery in Kost Lavro's works performs not only a decorative, but also a structure-forming and conceptual function. It organises the composition, determines the character of the characters and forms a holistic artistic space in which text and image interact as a single system. At the same time, the artist does not reproduce the tradition literally, but transforms it in accordance with the aesthetic and psychological needs of the modern child, preserving ethnocultural markers and giving the images dynamics, humour and emotional expressiveness.

Keywords: children's book illustration, national imagery, cultural memory, Ukrainian tradition, Kost Lavro.

Актуальність теми дослідження зумовлена активними процесами формування національно-культурної ідентичності в Україні. Останні особливо загострилися в умовах сучасних соціокультурних трансформацій на тлі воєнних викликів.

Сучасна українська дитяча книжкова ілюстрація перебуває в авангарді активного формування національного візуального коду. Вона постає не лише як естетичний компонент видання, а й як потужний інструмент культурної пам'яті, соціалізації та формування національної свідомості молодого покоління. Вона є особливим сегментом сучасної візуальної культури, у якому національна образність транслюється через доступні й емоційно насичені образи, формуючи первинні уявлення про культурну належність. Як важлива частина сучасної візуальної культури ілюстрація виступає потужним механізмом репрезентації національної ідентичності, оскільки через образні структури формує уявлення про культурні цінності, історичну пам'ять та символічний простір нації [6]. Національні репрезентації у візуальних зображеннях впливають на процеси групової ідентифікації та оцінювання культурних артефактів, особливо серед молоді [9], оскільки візуальні мистецтва відіграють ключову роль у формуванні культурної ідентичності, забезпечуючи емоційно-образний зв'язок між індивідом і спільнотою [8].

Водночас у сучасному мистецтвознавстві бракує комплексних досліджень, присвячених саме механізмам трансформації народної художньої спадщини у структурі авторської дитячої ілюстрації.

У цьому контексті творчість Костя Лавра є показовою з огляду на послідовне звернення до української мистецької традиції та фольклорної образності, а також їхньої авторської інтерпретації. Тому вивчення національної образності у творчості Костя Лавра є актуальним як з позицій теорії мистецтва, так і в культурно-національному вимірі.

Аналіз досліджень і публікацій. У статті Г. Вергелес досліджується формування

візуального образу України у книзі COSSACK FAIRY TALES AND FOLK TALES крізь призму національної ідентичності. Проаналізовано художні засоби репрезентації козацької тематики, фольклорної символіки та етнокультурних маркерів у структурі книжкової ілюстрації. Авторка розглядає образ України як поєднання історичної пам'яті, міфопоетичних уявлень і сучасної інтерпретації національного стилю. Особливу увагу приділено взаємодії тексту й зображення, ролі орнаментальних елементів, колористики та композиційної організації візуального простору. Зроблено висновок про значення ілюстрації як інструменту культурної дипломатії та візуалізації української ідентичності в міжнародному контексті [1]. О. Мельник і Я. Штець проаналізовано особливості використання українських народних мотивів у дитячій книжковій ілюстрації ХХ ст. Досліджено трансформацію традиційних орнаментальних форм, символіки та декоративних елементів у контексті розвитку національної художньої школи. Розглянуто вплив фольклору, народного мистецтва та етнографічних джерел на формування образної системи дитячої книги. Автори акцентують увагу на стилістичних пошуках ілюстраторів, які поєднували народну традицію з модерністичними тенденціями європейського мистецтва. Підкреслено роль національного візуального коду у вихованні культурної ідентичності засобами книжкової графіки [3]. В. Олійник досліджує особливості сучасного підходу до оформлення дитячої книги на прикладі творчості українського художника-ілюстратора Костя Лавро. Розглянуто специфіку образної мови митця, що поєднує традиції українського народного мистецтва з актуальними дизайнерськими тенденціями. Автор досліджує композиційні принципи, колористику, орнаментальні елементи та характер персонажів як складників цілісної художньої концепції книги. Особливу увагу приділено інтерпретації фольклорних мотивів і формуванню національного візуального коду в умовах сучасного культурного простору [5].

Мета статті – виявити особливості інтерпретації мистецької традиції та формування національної образності у дитячій книжковій ілюстрації Костя Лавра.

Виклад основного матеріалу. Національна образність – це система художніх образів, візуальних символів, мотивів і стилістичних ознак, які відображають історичний досвід, культурні традиції, світогляд і цінності певного народу та формують впізнаваний національний візуальний код. Простіше кажучи, це те, завдяки чому ми впізнаємо культуру в образі, навіть без пояснень.

Структурні складники національної образності – це символіка, традиційні образи (наприклад, калина, козак, писанка, рушник і под.), які мають усталене культурне значення; орнамент і декоративні мотиви, колористика, типажі та костюми (народний одяг, антропологічні риси, традиційна атрибутика), композиційна логіка (площинність, ритмічність, симетрія або інші характерні принципи побудови зображення).

У мистецтвознавчому сенсі національна образність – це форма художньої репрезентації національної ідентичності. Вона не зводиться до етнографічної точності, а є узагальненим художнім кодом, який поєднує традицію і сучасну інтерпретацію. Вона формується через: історичну пам'ять, фольклор, декоративно-ужиткове мистецтво, літературні та міфологічні сюжети.

У контексті дитячої книжкової ілюстрації ці положення набувають особливої ваги, адже саме дитяча книга є одним із перших каналів формування культурної пам'яті та національної самоідентифікації.

Так, теза Г. Вергелес, що візуальний образ України формується як синтез історичної пам'яті, фольклорної символіки та сучасної художньої інтерпретації [1], безпосередньо співвідноситься з природою дитячої ілюстрації як простору первинного знайомства з образами Батьківщини. У дитячій книзі історична пам'ять і фольклор не подаються в академічній формі, а втілюються через зрозумілі персонажі, декоративні мотиви, національний костюм, символічну колористику та орнаментальні структури. Так візуальний код стає засобом ненав'язливого, але ефективного засвоєння культурних смислів.

Твердження дослідниці, що «ілюстрація постає не лише декоративним компонентом, а повноцінним інструментом культурної репрезентації України у міжнародному контексті» [1], особливо актуальне саме для дитячої книжкової графіки. Дитяча ілюстрація,

перекладена іншими мовами або видана за кордоном, виконує функцію візуальної дипломатії: вона формує уявлення про Україну через образи казки, козацтва, народного побуту, пейзажу й орнаменту. У цьому сенсі дитяча книга стає медіатором між національною традицією та глобальним культурним простором.

Отже, у дитячій ілюстрації візуальний образ країни не лише супроводжує текст, а й виступає носієм національної образності, що поєднує фольклорну спадщину, історичну пам'ять і сучасну художню мову, формуючи цілісний культурний наратив. Національна образність у дитячій книзі проявляється через систему орнаментальних елементів, костюмних деталей, колористичних рішень і характеротворення персонажів.

Творчість українського дитячого ілюстратора Костя Лавра ґрунтується на глибокому осмисленні українського народного мистецтва: народної гравюри, іконописної площинності, декоративності петриківського розпису, орнаментальних мотивів вишивки.

Національна образність у творчості Лавра проявляється через: типажі персонажів (козаки, селяни, традиційно одягнені діти), автентичний костюм (використання елементів українського народного одягу), колористику (домінування червоного, чорного, жовтого, зеленого як традиційних для українського декоративного мистецтва кольорів), фольклорні мотиви (птахи, квіти, фантастичні звірі як носії символічного змісту). Митець демонструє сучасне прочитання народної традиції через декоративну стилізацію, динамічну композицію та виразну колористику [5].

Ілюстрації К. Лавра відзначаються площинністю композиції, ритмічністю ліній, чітким контуром та декоративною узагальненістю форм. Простір у роботах митця умовний, часто позбавлений академічної перспективи, що наближає їх до традиційної народної картинки. При цьому ілюстрації митця вирізняються цілісністю художнього рішення, де текст і зображення утворюють єдиний образний простір [5].

Особливу роль відіграє орнамент, який не лише прикрашає зображення, а й виконує структуроутворюючу функцію – організовує композицію та підсилює національний характер образу.

Образи у його ілюстраціях не є натуралістичними, вони стилізовані, доброзичливі, часто з гумористичним підтекстом. «Образи зайчиків, котиків і козаків

у творчості Лавра формують своєрідний культурний портрет України – іронічний, теплий і впізнаваний» [2]. Саме ця стилізація створює ефект казковості, а водночас зберігає впізнавану етнокультурну основу. Наприклад, у виданні «На веселковому острові» [4] простежується прагнення художника створити гармонійний візуальний світ, де казкова умовність поєднується з етнокультурними мотивами.

Попри глибоке вкорінення в народному мистецтві, творчість К. Лавра не є копіюванням традиції. Художник трансформує її відповідно до сучасного сприйняття дитини: спрощує форму, підсилює декоративність, надає образам динаміки та емоційності, застосовує сучасні поліграфічні можливості. Наприклад, образ козака у творчості митця набуває не лише фольклорного, а й символічного значення як уособлення національного характеру. Кость Лавро постає як художник, що інтерпретує образ козака та героїв народних казок у сучасній стилістичній манері, зберігаючи виразні етнокультурні маркери [7].

Так формується своєрідна авторська стилістика, яка поєднує етнографічну достовірність із художньою умовністю. «Українські народні мотиви у дитячій книжковій ілюстрації ХХ століття трансформуються відповідно до стильових пошуків епохи, зберігаючи водночас символічний та орнаментальний код національної культури» [3]. Так сучасне візуальне мистецтво бере участь у процесах підтримки та переосмислення ідентичності, сприяючи як збереженню традиції, так і її адаптації до сучасних соціокультурних умов [10]. А «поєднання фольклорних образів із модерністичними тенденціями європейського мистецтва стало одним із визначальних чинників формування сучасної української книжкової графіки» [3].

Загалом ілюстрації Костя Лавра репрезентують цілісну модель національної візуальної ідентичності в сучасній українській дитячій книзі. Його творчість демонструє, що мистецька традиція не є статичним явищем, а постає динамічною системою, здатною до адаптації та переосмислення.

Національна образність у його роботах функціонує не лише як декоративний елемент, а й як концептуальна основа художнього мислення. Завдяки цьому дитяча книжкова ілюстрація стає інструментом культурної пам'яті та формування національної свідомості. Недарма В. Олійник відзначає

вагому роль індивідуального стилю ілюстратора у розвитку української дитячої книжкової графіки та становленні її європейського виміру [5].

Отже, мистецька традиція в дитячій книжковій ілюстрації не є статичною формою збереження спадщини, а постає динамічним процесом творчого переосмислення. Приклад творчості Костя Лавра переконливо засвідчує, що сучасна українська дитяча книга здатна поєднувати етнокультурну глибину з актуальною художньою стилістикою, формуючи цілісну модель національної візуальної ідентичності. Завдяки цьому дитяча ілюстрація стає ефективним засобом репрезентації національної ідентичності та водночас інтегрується в ширший європейський культурний контекст.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному аналізі творчості Костя Лавра як цілісного явища сучасної української дитячої книжкової ілюстрації крізь призму національної образності.

Висновки. Національна образність у дитячій книжковій ілюстрації постає цілісною системою художніх засобів, через які репрезентується культурна пам'ять, історичний досвід і світогляд народу. Вона функціонує як узагальнений візуальний код, що поєднує символіку, орнаментику, традиційні типажі, колористику та композиційні принципи, формуючи впізнаваний образ національної культури. У сфері дитячої книги ця система набуває особливої значущості, оскільки саме через ілюстрацію відбувається первинне засвоєння образів Батьківщини та закладання основ культурної самоідентифікації.

Творчість Костя Лавра демонструє органічне поєднання народної мистецької традиції з сучасною художньою мовою. Його ілюстрації спираються на декоративність, площинність, ритмічність композиції, активну орнаментальність і символічну колористику, що корелюють із принципами українського народного мистецтва.

Національна образність у роботах Костя Лавра виконує не лише декоративну, а й структуроутворюючу та концептуальну функцію. Вона організовує композицію, визначає характер персонажів і формує цілісний художній простір, у якому текст і зображення взаємодіють як єдина система. Водночас художник не відтворює традицію буквально, а трансформує її відповідно до естетичних і психологічних потреб сучасної дитини, зберігаючи етнокультурні маркери та

надаючи образам динаміки, гумористичності й емоційної виразності.

Подальшого дослідження потребує порівняльний аналіз творчості Кость Лавро з іншими українськими та європейськими ілюстраторами з метою виявлення спільних і відмінних принципів інтерпретації народної традиції в сучасній дитячій книзі.

Література

1. Вергелес Г. Р. Між казкою та ідентичністю: візуальний образ України у книзі COSSACK FAIRY TALES AND FOLK TALES. *Український мистецтвознавчий дискурс*. 2025. № 2. С. 6–12. <https://doi.org/10.32782/uad.2025.2.1>

2. Зайчики, котики та козаки Костя Лавра: культурні портрети. URL: <https://liroom.com.ua/articles/kost-lavro-illustrator-story/> (дата звернення: 27.12.2025)

3. Мельник О. Я., Штець Я. В. Українські народні мотиви: практика застосування у дитячій книжковій ілюстрації ХХ ст. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2022. № 1. С. 85–89.

4. На веселковому острові Костянтина Лавра / упоряд. Н.О. Гажаман. Київ, 2002. 20 с.

5. Олійник В. А. Сучасний погляд українського художника-ілюстратора на оформлення дитячої книги (на прикладі творчості Костя Лавра). *Дизайн-освіта в Україні: сучасний стан, перспективи розвитку та євроінтегр.* 2011. №4С. 146–149

6. Павліченко Є. Сучасна візуальна культура як засіб репрезентації національної ідентичності. *Питання культурології*. 2023. №42. С. 57–65. <https://doi.org/10.31866/2410-1311.42.2023.293704>

7. Пелих Н. «Козак» Кость Лавро малює героїв народних казок. *Хрещатик*. 2002. 22 лют. С. 12

8. Herosset J. The Role of Visual Arts in Shaping Cultural Identity. *Arts Social Sci J*. 2023. №15. P. 607.

9. Jiang Y., Zheng X., Chen X. *et al.* National representations in digital heritage exposure: exploring young people's in-group/out-group categorisation on cultural artefact visuals and related evaluations. *Humanit Soc Sci Commun*. 2025. № 12. P. 1743. <https://doi.org/10.1057/s41599-025-06030-0>

10. Newman A., Goulding A., Whitehead C. Contemporary visual art and the construction of identity: maintenance and revision processes in older adults. *International Journal of Heritage Studies*. 2014.

№ 20(4). P. 432–453. <https://doi.org/10.1080/13527258.2013.771792>

References

1. Verheles, H. R. (2025). Between fairy tale and identity: the visual image of Ukraine in the book 'Cossack Fairy Tales and Folk Tales'. *Ukrainian Art Discourse*, 2, 6–12. <https://doi.org/10.32782/uad.2025.2.1> [in Ukrainian].

2. Kost Lavro's Bunnies, Seals, and Cossacks: Cultural Portraits. (n.d.). <https://liroom.com.ua/art-icles/kost-lavro-illustrator-story/> [in Ukrainian].

3. Melnyk, O., & Shtets, Y. (2022). Ukrainian folk motifs: the practice of application in children's book illustration of the 20th century. *Bulletin of the National Academy of Culture and Arts Management*, 1, 85–89 [in Ukrainian].

4. Hazhaman, N.O. (Ed.). (2002). On the Rainbow Island of Konstantin Lavro. Kyiv [in Ukrainian].

5. Oliinyk, V. A. (2011). Modern view of the Ukrainian artist-illustrator on the design of a children's book (using the example of Kost Lavro's work). *Design education in Ukraine: Current State, Development Prospects and European Integration*, 4, 146–149 [in Ukrainian].

6. Pavlichenko, E. (2023). Modern visual culture as a means of representing national identity. *Issues of Cultural Studies*, 42, 57–65. <https://doi.org/10.31866/2410-1311.42.2023.293704> [in Ukrainian].

7. Pelykh, N. (2002). 'Cossack' Kost Lavro draws heroes of folk tales. *Khreshchatyk*, 12 [in Ukrainian].

8. Herosset, J. (2023). The Role of Visual Arts in Shaping Cultural Identity. *Arts Social Sci*, 15, 607 [in English].

9. Jiang, Y., Zheng, X., Chen, X. *et al.* (2025). National representations in digital heritage exposure: exploring young people's in-group/out-group categorisation on cultural artefact visuals and related evaluations. *Humanit Soc Sci Commun*. 12, 1743. <https://doi.org/10.1057/s41599-025-06030-0> [in English].

10. Newman, A., Goulding, A., & Whitehead, C. (2014). Contemporary visual art and the construction of identity: maintenance and revision processes in older adults. *International Journal of Heritage Studies*, 20(4), 432–453. <https://doi.org/10.1080/13527258.2013.771792> [in English].

*Стаття надійшла до редакції 02.01.2026
Отримано після доопрацювання 05.02.2026
Прийнято до друку 12.02.2026
Опубліковано 31.03.2026*